

ХРОНІКА ПОДІЙ

ЗВІТ про науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Досягнення та перспективи експериментальної і клінічної ендокринології» (Сімнадцяті Данилевські читання, 1–2 березня 2018 року)

1–2 березня 2018 року згідно з державним Реєстром з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій на 2018 рік ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», Харківською медичною академією післядипломної освіти МОЗ України та Харківським національним медичним університетом МОЗ України проведено науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Досягнення та перспективи експериментальної і клінічної ендокринології» (Сімнадцяті Данилевські читання).

У роботі конференції взяли участь 324 особи, серед них представники 8 областей України та м. Києва, а також Російської Федерації, Лівану та Марокко. Окрім фахівців з клінічної та експериментальної ендокринології, учасниками конференції були також лікарі інших спеціальностей.

Склад доповідачів включав представників науково-дослідних та науково-педагогічних закладів Харкова (ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», ДУ «Національний інститут те-

рапії ім. Л. Т. Малої НАМН України», Харківська медична академія післядипломної освіти МОЗ України, Харківський національний медичний університет МОЗ України, Національний фармацевтичний університет МОЗ України, Інститут проблем кріобіології і кріомедицини НАН України, Український науково-дослідний інститут протезування, протезобудування та відновлення працездатності, обласна клінічна лікарня — Центр екстреної медичної допомоги і медицини катастроф, Харківська міська клінічна лікарня № 2 ім. проф. О. О. Шалімова, Харківський міський центр «Діабетична ступня»); м. Києва (ДУ «Інститут генетичної та регенеративної медицини НАМН України», Український науково-практичний центр ендокринної хірургії, трансплантації ендокринних органів та тканин МОЗ України); а також Буковинського державного медичного університету (м. Чернівці), ДЗ «Дніпропетровська державна медична академія МОЗ України», Івано-Франківського національного медичного університету.

Із привітанням до учасників конференції звернулись директор ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Да-

нилевського НАМН України», чл.-кор. НАМН України, професор Ю. І. Караченцев, проректор з наукової роботи ХНМУ проф. В. В. М'ясоєдов, заступник начальника Управління охорони здоров'я Харківської облдержадміністрації, начальник відділу з медичної діяльності Г. М. Сіроштан, заступник директора, начальник Управління організації лікувально-профілактичної допомоги дорослому населенню Департаменту охорони здоров'я Харківської міської ради О. О. Головіна, заступник директора з наукової роботи ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», д. мед. н., професор, Заслужений лікар України Н. О. Кравчун.

Виступаючи відзначили, що важливість проведення Данилевських читань обґрунтована крайньою необхідністю обговорення новітніх досягнень в галузі клінічної та експериментальної ендокринології для якнайшвидшого впровадження сучасних технологій в клінічну практику. Такий формат конференції, що стала вже традиційною, представляє інтерес не тільки для фахівців-ендокринологів, а й для лікарів інших спеціальностей. Вказане підтверджується активною з року в рік участю в роботі конференції представників медично-наукової спільноти України та фахівців з-за кордону.

Програму конференції склали 52 доповіді (34 усних та 18 постерних), у т. ч. 24 — з проблем діабетології, 7 — тиреоїдології, 8 — ожиріння, 13 — з іншої ендокринної патології.

Провідна доповідь цьогогорічних Данилевських читань була присвячена проблемі ожиріння. Лекція була представлена к. мед. н. К. В. Місюрою (Харків). Доповідач охарактеризувала ожиріння як хронічне захворювання обміну речовин з проявами комплексу прогресуючих внаслідок надлишкового накопичення жирової тканини метаболічних змін, що призводять до тяжких ускладнень. К. В. Місюра розглянула генетично детерміновані та зовнішні (провокуючі) фактори ризику розвитку цієї патології, а також, відповідно до отриманих даних, розглянула патогенетичну роль

надлишкового накопичення жирової тканини, в першу чергу вісцеральної, у розвитку системного низькоінтенсивного запалення, змін секреторної функції жирової тканини, розвитку метаболічних порушень у осіб із надлишком маси тіла різного ступеня. За твердженням доповідача, обов'язковою умовою для ефективної профілактики ожиріння є впровадження у систему практичної охорони здоров'я визначення параметрів складу тіла, та першочергового залучення до профілактичних заходів потребують міські мешканці, які знаходяться у стані стресу, різко змінили свій спосіб життя та професійної діяльності або робота яких не пов'язана із достатньою руховою активністю, а також вагітні та жінки у менопаузі. Особи, які мають вміст жирової тканини понад 34 %, потребують активних лікувально-профілактичних заходів.

Проблеми ожиріння і корекції гіпоталамо-гіпофізарної дисфункції у хворих на дану патологію присвятила свій виступ д. мед. н. О. А. Будрейко (Харків). Доповідач зазначила, що поряд з необхідністю зниження маси абдомінально-вісцеральної жирової тканини, зменшення ступеня інсулінорезистентності, нормалізації метаболічних показників та цифр артеріального тиску у даної когорти хворих вкрай важливим є корекція психоневрологічних порушень та гіпоталамічної дисфункції. У даному аспекті О. А. Будрейко звернула увагу присутніх на Гамалате V_6 — препарат, який покращує церебральну нейродинаміку, когнітивне функціонування та психологічну адаптацію, а також розглядається як новий перспективний терапевтичний засіб для регуляції функції острівцевих клітин, гомеостазу глюкози і аутоімунітету.

У зв'язку зі значною поширеністю цукрового діабету більшість доповідей на конференції було присвячено саме цій ендокринній патології. Незважаючи на проведення численних широкомасштабних досліджень з вивчення цукрового діабету та отримані результати, залишається відкритим широке коло питань, що потребують подальшого вирішення.

Д. мед. н., проф. Н. О. Кравчун (Харків) нагадала слухачам про необхідність по-

чинати лікування пацієнтів з вперше виявленим ЦД 2 типу для нормалізації метаболічного контролю при наявності глікозильованого гемоглобіну рівного або вище 7,5 % з комбінованої терапії, що з урахуванням феномена «метаболічної пам'яті» може звести до мінімуму ризик розвитку та прогресування хронічних діабетичних ускладнень. Як приклад такого підходу до терапії цукрового діабету типу 2 типу з впливом на різні патогенетичні механізми хвороби з використанням комбінованих лікарських засобів, доповідач розглянула застосування КСІГДУО Пролонг (поєднання дапагліфлозину та метформіну продовженого вивільнення (XR)). На підставі аналізу результатів міжнародних досліджень та особистого досвіду проф. Н. О. Кравчун довела переваги зазначеного препарату, які проявляються зниженням вісцеральної жирової тканини з опосередкованим поліпшенням чутливості до інсуліну, ефективним зниженням гіперглікемії з низьким ризиком гіпоглікемії, а також додатково — зниженням цифр артеріального тиску.

На обґрунтованість та ефективність призначення дапагліфлозину (інгібітора натрій залежних котранспортерів глюкози-2 (НЗКТГ-2)) хворим на цукровий діабет 2 типу з метою зниження кардіоваскулярного ризику звернув увагу учасників конференції к. мед. н. І. І. Смирнов (Харків). Доповідач зауважив, що рандомізовані клінічні дослідження, які проводяться на даний час, нададуть додаткові дані про переваги застосування дапагліфлозину (Форксігі) у пацієнтів як з наявністю, так і відсутністю серцево-судинних захворювань.

Патогенетичне обґрунтування терапії цукрового діабету 2 типу знайшло відображення в інших виступах. У доповіді д. мед. н., проф. В. І. Паньківа (Київ) обговорювалися питання раціонального підходу до вибору комбінованої терапії цього захворювання. Виступаючий підкреслив, що глікемічний контроль — лише одна грань успішної терапії, а ефективне лікування цього захворювання передбачає зниження серцево-судинних факторів ризику, контроль маси тіла зниження ризику гіпоглікемії та, як результат, зниження

частоти ускладнень та більша тривалість життя пацієнтів. Посилаючись на доказову базу та особисто отримані результати, проф. В. І. Паньків відзначив переваги комбінованої терапії метформіном та глімпіридом (Дуглімакс), а також проаналізував фармакологічні властивості та місто інгібіторів α -глюкозидази, зокрема, Воксиду (воглібозу) у лікуванні цукрового діабету 2 типу.

Ранній інтенсифікації та оптимізації цукрознижувальної терапії присвятила свою доповідь д. мед. н. Н. О. Перцева (м. Дніпро).

Ефективність будь-якої цукрознижувальної терапії нерозривно пов'язана з проведенням хворим на цукровий діабет самоконтролю з визначенням рівня глікемії. Саме важливість точного вимірювання показників цукру крові, що дозволяє адекватно оцінити різні компоненти лікування та проводити необхідні зміни, а також розпізнати невідкладні стани та негайно реагувати на них, розглянула у своєму виступі д. мед. н. Т. М. Тихонова (м. Харків). Прикладом точних індивідуальних засобів вимірювання глікемії доповідач навела глюкометри BIONIME Rightest та GAMMA.

Особливу увагу учасників конференції привернули доповіді з проблем хронічних діабетичних ускладнень.

Питанням скринінгу, клінічних проявів, діагностики та лікування діабетичної нейропатії присвятила свій виступ д. мед. н., проф. Н. О. Кравчун (м. Харків). Доповідач нагадала присутнім сучасну класифікацію діабетичної нейропатії, а також детально виклала рекомендації American Diabetes Association (ADA, 2017) щодо діагностики та лікування зазначеного ускладнення цукрового діабету. Відповідно до встановлених патогенетичних механізмів проф. Н. О. Кравчун переконливо довела доцільність призначення похідних альфа-ліпоевої кислоти (тіогами), мільгами, капсагами та розглянула схеми лікування діабетичної нейропатії із застосуванням цих препаратів.

З особистим досвідом та аналізом результатів хірургічного лікування хворих з гнійно-некротичними ускладненнями змішаної форми синдрому діабетичної

стопи ознайомила учасників конференції О. В. Данилова (м. Харків). Доповідач зазначила, що лікування пацієнтів з гнійно-некротичним ураженням на стопі повинно проводитися в спеціалізованому стаціонарі за участю групи фахівців. За отриманими даними, частина пацієнтів з нейро-ішемічною формою потребують ангіокорекції, а при локалізованому гнійно-некротичному процесі показано виконання втручань, що поєднують лікувальний та профілактичний ефекти.

Застосування *розвантажувальних ортезів* на гомілковостопний суглоб-стопу в реабілітації пацієнтів із різними ураженнями стоп обговорювалося у доповіді Р. О. Бобошко (м. Харків). На переконання дослідника, комплексне лікування зі своєчасним ортопедичним забезпеченням хворого дає можливість зупинити прогресування деформації стопи, загоїти рани, зберігти опороздатність кінцівки та функцію ходьби.

Про результати дослідження щодо взаємозв'язку мелатоніну зі ступенем фіброзу печінки та предикторами судинного ризику у пацієнтів з цукровим діабетом 2 типу та неалкогольною жировою хворобою печінки від групи авторів доповіла к. мед. н. О. В. Землянціна (м. Харків). Відповідно до отриманих даних, науковцями встановлено, що рівень екскреції мелатоніну в сечі може бути не тільки маркером фіброзу печінки, але і предиктором серцево-судинних порушень у зазначеній когорти хворих.

На біофізичні характеристики еритроцитів при цукровому діабеті 2 типу, що суттєво впливають на гемодинаміку та викликають порушення мікроциркуляції, звернув увагу учасників конференції д. фіз.-мат. н. О. І. Гордієнко (м. Харків).

Клініко-імунологічні критерії нещодавно виділеної особливої форми цукрового діабету, а саме — повільно прогресуючого автоімунного діабету дорослих (LADA) були представлені у виступі д. мед. н. Т. М. Тихонової (м. Харків).

Окрім того, слухачам були представлені результати експериментальних робіт з вивчення нових лікарських засобів щодо лікування цукрового діабету та його ускладнень. Про виразну репаративну дію 1 %

мазі фенсукцинала за умов експериментального цукрового діабету 1 та 2 типу від колективу авторів розповіла к. фарм. н. М. О. Бойко (м. Харків). З визначенням критеріїв для біологічного засобу похідного янтарної кислоти від групи співробітників ознайомила присутніх м. н. с. О. С. Лалименко (м. Харків). Можливості комбінованого застосування настоянки яглиці звичайної із метформіном на моделях порушень обміну вуглеводів та ліпідів були надані у доповіді к. фарм. н., доц. О. В. Товчиги (м. Харків).

Проблеми патології щитоподібної залози також висвітлювалися з урахуванням результатів як клінічних, так і експериментальних досліджень.

У ході роботи конференції слухачам було презентовано книгу «Про перевагу органозберігаючих операцій на щитовидній залозі у віддаленому періоді при вузловому зобі» (д. мед. н., проф. В. Г. Аристархов, м. Рязань, Російська Федерація). Серед низки переваг зазначених оперативних втручань автори зауважили можливість зниження дози супресивної і замісної гормонотерапії.

Особливостям терапії підлітків із несприятливим перебігом дифузного нетоксичного зоба та порушенням імунологічної реактивності присвятила свій виступ д. мед. н. С. І. Турчина (м. Харків). Після досягнення позитивного ефекту від отриманого лікування та нормалізації об'єму щитоподібної залози у якості вторинної профілактики доповідач рекомендувала санацію патології верхніх дихальних шляхів та вогнищ хронічної інфекції, а також тривалий прийом препарату «Йодомарин» у вікових дозах, корекцію вітамінно-мікроелементного дисбалансу та динамічне спостереження ендокринологом та сімейним лікарем.

Підходи до вторинної та третинної профілактики тиреотоксичного кризу представила д. мед. н., проф. О. А. Гончарова (м. Харків). За твердженням доповідача, профілактичні засоби повинні включати проведення більш жорсткого контролю та корекцію тиреоїдного статусу, рівня кортизолу і катехоламінів, а також раннє виявлення тиреотоксичного кризу з обов'яз-

ковим лікуванням хворого в умовах реанімаційного відділення. У другому виступі д. мед. н., проф. О. А. Гончарова (м. Харків) обґрунтувала для профілактики рецидивів дифузного токсичного зобу необхідність проведення імунокорекції. Лікарським засобом, що відповідає існуючим вимогам до імунотропної терапії, доповідачем був визначений препарат «Цефасель».

На даний час засвідчується значна поширеність раку щитоподібної залози та прогресуюче зростання даної патології, зокрема в Україні. Власні результати з вивчення особливостей спадкової схильності до розвитку окремих форм раку щитоподібної залози від групи дослідників представив М. Є. Сазонов (м. Харків).

Питання функціональних взаємозв'язків між кістковою, жировою і знежиреною масою тіла за тривалої гіпертиреозидизації відповідно до даних експериментального дослідження були темою доповіді к. б. н. І. В. Гопкалової (м. Харків).

Д. мед. н., проф. О. О. Хижняк (м. Харків) було оголошено про створення «Української гіпофізарної спілки», основними завданнями якої визначено організацію високоспеціалізованої допомоги пацієнтам завдяки мультидисциплінарній взаємодії, підвищення рівня підготовки фахівців (ендокринологів, нейрохірургів, отоларингологів, радіологів) для надання допомоги пацієнтам з гіпофізарною патологією і пухлинами основи черепа, проведення щорічних симпозіумів, присвячених найбільш актуальним проблемам патології гіпофіза, забезпечення міжнародного співробітництва з провідними світовими гіпофізарними центрами з метою створення спільних реєстрів пацієнтів і розробки наукових програм.

У рамках проведення наукової сесії «Стовбурові клітини в біології та медицині» з результатами власних досліджень виступили д. б. н., проф. Т. П. Бондаренко (м. Харків), к. б. н. Н. О. Волкова (м. Харків), к. мед. н. В. Ю. Прокопюк (м. Харків), к. мед. н. В. М. Кирик (м. Київ) та к. б. н. Л. А. Сиротенко (м. Харків).

Цього року на конференції широко були представлені доповіді з експериментальної ендокринології.

Дані з вивчення трансплацентарного впливу ендокринних дизрапторів на фетоплацентарний комплекс, сомато-статевий розвиток та морфо-функціональні характеристики щитоподібних залоз нащадків від групи науковців представила д. мед. н., проф. Л. Ю. Сергієнко (м. Харків). Зокрема, дослідниками встановлено, що тютюнопаління та знижене харчування справляють виразний ушкоджуючий вплив на структуру та функцію плаценти, що, в свою чергу, призводить до відхилень у показниках соматичного розвитку плодів та змін фетоплацентарного коефіцієнту.

З результатами дослідження рівня кортикостерону і пролактину в плазмі крові щурів за різної довжини фотоперіоду ознайомив учасників конференції д. мед. н., проф. І. І. Заморський (м. Чернівці).

Про зміни показників репродуктивної функції при експериментальному простатиті доповіла к. б. н. Є. М. Коренева (м. Харків).

Вплив різних режимів введення мелатоніну на гістофізіологію бурої жирової тканини щурів за умов розвитку ожиріння проаналізувала у своєму виступі О. О. Калмикова (м. Київ).

Оцінку морфофункціональному стану епіфізу мозку та особливостям обміну серотоніну у щурів на тлі вживання енергетичних напоїв надала у доповіді М. О. Ткаченко (м. Харків). За отриманими дослідниками даними, споживання енергетичних напоїв протягом двох тижнів експериментальними тваринами призводить до морфологічної перебудови епіфіза з підвищенням навантаження пінеалоцитів та, ймовірно, більш швидкому та частому їх апоптозу (форсованому апоптозу).

Шляхи корекції порушень вуглеводного обміну у хворих на параноїдну шизофренію, які отримували тривалу терапію нейрорептиками розглянув І. Р. Ромаш (м. Івано-Франківськ).

Учасники конференції мали можливість ознайомитись із виставкою фармацевтичних фірм.

За матеріалами конференції видано збірку тез.

Завершилась конференція підведенням підсумків роботи та врученням дипломів

та грошових премій від ФК «Здоров'я» авторам кращих наукових робіт.

Першу премію та медаль лауреата Сімнадцятих Данилевських читань присудили к. мед. н. К. В. Місюрі (м. Харків) за доповідь «Медичні та соціальні аспекти ожиріння».

Другу премію присудили к. мед. н. В. Ю. Прокопюку та співавт. (м. Харків) за доповідь «Вплив кріоконсервованих мезенхімально стромальних клітин та експлантів плаценти на ізольовані тканини та *in vitro* клітини жіночої репродуктивної системи»

Дві третіх премії присудили к. мед. н. В. М. Кирику (м. Київ) за доповідь «Клітинні технології в лікуванні захворювань серцево-судинної системи» та д. мед. н., проф. Л. Ю. Сергієнко (м. Харків) та спів-

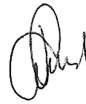
авт. за доповідь «Трансплацентарний вплив ендокринних дизрапторів на фетоплацентарний комплекс, сомато-статевий розвиток та морфофункціональні характеристики щитоподібних залоз нащадків».

Премії за постерні доповіді отримали Н. А. Лопіна (м. Харків) «Методика вимірювання і значення каротидно-феморальної швидкості поширення пульсової хвилі в прогнозуванні атеросклеротичного ураження коронарних судин залежно від наявності цукрового діабету 2 типу» та С. М. Коваль (м. Харків) та співавт. «Одиночний поліморфізм Т344С гену альдостерон-синтази CYP11B2 та його взаємозв'язки з особливостями хворих на гіпертонічну хворобу та ожиріння».

Учасникам конференції видано 307 сертифікатів.

Заст. директора з науково-організаційної роботи
к. мед. н., доцент

Д. мед. н., с. н. с. відділення вікової ендокринології

О. В. Козаков

Т. М. Тихонова